Bazyli Degórski *OSPPE*

LA PASSIONE DEL SIGNORE SECONDO LUCA CONTENUTA NEL CODICE *PERICOPAE EVANGELICAE* DI PŁOCK

Il codice è conservato presso la Biblioteca del Seminario Maggiore della Diocesi di Plocia (in polacco "Płock") e risale al secolo XII. Si ritiene che il manoscritto sia giunto a Plocia (quando la diocesi era guidata ed amministrata dal vescovo di Plocia Alessandro di Malonne (1129-1156) o dal vescovo Werner (1156-1170). Si pensa, inoltre, che sia stato portato a Plocia dalla regione attraversata dalla Mosa o copiato proprio a Plocia stessa[1]

Il codice è stato segnalato con diverse sigle: sul primo foglio di cartapecora, aggiunto dopo, troviamo la sigla *Syg 1*; sul retro dell'asse di legno, con cui il codice è rilegato, leggiamo la sigla *MDPŁ MS 140*; sul quarto foglio (*verso*; aggiunto posteriormente) sta scritto (a matita) *Bibl. Sem. Płock. SYGN. 2*; infine, A. Vetulani gli diede la sigla MS 45[2]

Il documento non porta alcun titolo e soltanto più tardi gli fu attribuito quello di: *Pericopae Evangelicae*, col quale si trova nei cataloghi e negli elenchi medievali e anche in quelli moderni. Il codice ha le seguenti dimensioni: 26,5×16 cm, ed è scritto con una minuscola carolingia.

Nelle seguenti pagine, forniamo il testo della Passione del Signore secondo il Vangelo di Luca (Lc 22, 1 – 23, 49) in paragone con il testo della Volgata. Per compiere detto studio, abbiamo applicato i seguenti principi: per potersi rendere conto delle diverse varianti del testo

---

[1] Cf. W GRACZYK, *Biblioteka katedralna Płocka od średniowiecza do nowożytności*, in IDEM (ed.), *Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Płocku*, Płock 2003, pp. 7-71.

[2] Cf. A. VETULANI, *Średniowieczne rękopisy płockiej biblioteki katedralnej*, «Roczniki Humanistyczne» 7 (1963), pp. 3-4, 415.

della Passione contenuto nel codice manoscritto, abbiamo fornito nella colonna destra il testo della Volgata, mentre in quella sinistra abbiamo collocato il testo del manoscritto in esame. Ogni lezione o variante che differisce nei due testi è stata contraddistinta, in ambo le colonne, dal grassetto. Inoltre, nelle note esplicative abbiamo aggiunto tutte le spiegazioni concernenti sia le correzioni che le abrasioni, nonché altre notizie ritenute importanti al fine di meglio specificare il testo del manoscritto analizzato. Inoltre, nelle stesse note abbiamo indicato anche le varianti e le lezioni che si trovano in due codici manoscritti dello stesso periodo del nostro codice di Plocia, e provenienti sicuramente dalla regione attraversata dalla Mosa: BU – *Biblia Universalis*; EAv – *Evangeliarium Bibliothecae Abbatiae Averbodiensis*[3]

F[c]R[i]a iii. S[c]c[un]d[u]m Lvcam[4] .Lxxxviiji

Passio IN il[lo] t[empore]: **c Appropinquabat**[5] dies festus azimor[um] qui dicitur **pasca**[6], et querebant principes sacerdotu[m] et scrib[a]e quom[od]o **ihm**[7] interficerent **s|ed|**[8] **timeba|n|t**[9] plebe[m]. **c** Int[ra]uit aute[m] sathanas[10] in iudam qui cognominabatur[11] scaryoth[12], unu[m] de duodecim; **et**[13] **locutus** est cu[m] principib[us] sac[er]dotu[m] et magistratib[us],

Appropinquabat autem dies festus Azymorum, qui dicitur **Pascha**. Et quaerebant principes sacerdotum et scribae quomodo **eum** interficerent; **timebant vero** plebem. Intravit autem Satanas in Iudam, qui cognominabatur Iscarioth, unum de Duodecim; **et abiit et locutus** est cum principibus sacerdotum et magistratibus,

[3] A proposito del medesimo codice manoscritto di Plocia, cf. anche B. Degórski, *La Passione del Signore secondo Matteo contenuta nel Codice* Pericopae Evangelicae *di Plock*, «Dissertationes Paulinorum» 24 (2015) 5-18.

[4] Textus: Lc 22, 1 – 23, 49.

[5] Appropinquabat + autem EAv, BU.

[6] pascha EAv, BU.

[7] eum, BU.

[8] sed *om.* EAv; Ti (sic! «sed» *om.*) BU.

[9] + vero EAv, BU.

[10] Satanas EAv, BU.

[11] cognominat[ur] BU.

[12] Scarioth EAv, BU.

[13] + abiit et EAv, BU.

que[m]admodu[m] illu[m] traderet eis. **c** Et gauisi sunt, et pacti sunt pecunia[m] illi dare. **c** Et spopondit. **c** Et querebat oportunitate[m], ut **traderet eum**[14] sine turb[a][15] **c**

Uenit aute[m] dies azimor[um], in qua necesse erat occidi **pasca**[16] **c** Et misit petru[m] et iohannem dicens: **t** Euntes parate nob[is] **pasca**[17], ut manducemus. **c** At illi **dixerunt**: **s** Ubi uis parem[us]? **c** Et dixit ad eos: **t** Ecce introeuntib[us] uob[is] in ciuitate[m], occurret uob[is] homo amphora[m][18] aqu[a]e portans. **t** Sequimini eu[m] in domu[m][19] in qua[m] intrat,

et dicetis patri familias domus: **t** Dicit tibi magist[er]: **t** Ubi est diu[er]sorium ubi **pasca**[20] cu[m] disc[i]p[u]lis meis manducem? **t** **Et ipse** uob[is] ostendet c[o]enaculu[m] **grande**[21] stratu[m], **et ibi** parate. **c** **Euntes**[22] inuener[un]t sicut

dixit ill[is][23], et parauerunt **pasca**[24] **c** Et cu[m] facta esset hora discubuit, **et duodecim**

quemadmodum illum

traderet eis. Et gavisi sunt et pacti sunt pecuniam illi dare. Et spopondit et quaerebat opportunitatem, ut **eis traderet illum** sine turba.

Venit autem dies Azymorum,

in qua necesse erat occidi **Pascha**. Et misit Petrum et Ioannem dicens: Euntes parate nobis **Pascha**, ut manducemus. At illi **dixerunt ei**: Ubi vis paremus? Et dixit ad eos:

Ecce, introeuntibus vobis in civitatem, occurret vobis homo amphoram aquae

portans; sequimini eum in domum, in quam intrat. Et dicetis patri familias domus: Dicit tibi Magister: Ubi est deversorium, ubi **Pascha** cum discipulis meis manducem? **Ipse** vobis ostendet

cenaculum **magnum**

stratum; **ibi** parate. **Euntes autem** invenerunt, sicut dixit illis, et paraverunt

Pascha. Et cum facta esset hora, discubuit, **et apostoli**

---

[14] illum EAv, BU.

[15] turbis EAv, BU.

[16] pascha EAv, BU.

[17] pascha EAv, BU.

[18] anphora[m] BU.

[19] «domo» post correctionem a secunda manu, ut videtur, factam; versio ante correctionem nobis ignota est (forsitan «domum») BU.

[20] pascha EAv, BU.

[21] magnum EAv, BU.

[22] + autem EAv, BU.

[23] Post «illis» secunda manus «ihc» addidit BU.

[24] pascha EAv, BU.

ap|osto|li cu[m] eo. **c** Et ait ill[is]: **t** Desederio[25] desideraui hoc **pasca**[26] manducare uob[is]cu[m], antequa[m] patiar. **t Dico autem**[27] **uob|is|, quia ex hoc n|on|** manducabo illud, donec impleatur in regno d[e]i. **c** Et accepto calice, gra[ti]as egit et dixit: **t Accipite**, et diuidite int[er] uos. **t** Dico eni[m] uob[is], **q|uod| n|on| biba|m|** (f. 42:) **de** generatione uitis donec regnu[m] d[e]i ueniat. **c** Et accepto pane, gr[ati]as egit, et fregit et dedit eis dicens: **t** Hoc est corpus meum q[uo]d p[ro] uob[is] datur, hoc facite in meam c[om]memoratione[m]. **c** Simi-lit[er] et calice[m], postq[uam] c[o]enauit dicens: **t Hic est calix noui testamenti**[28] in sanguine meo, qui p[ro] uob[is] **fun-det|ur|. t** Veru[m]tam[en] ecce manus tradentis me, mecu[m] est in mensa. **t** Et quide[m] filius hominis s[e]c[un]d[u]m q[uo]d diffinitu[m][29] est uadit; ue-ru[m]tam[en] ue illi homini p[er] que[m] **t|ra|det|ur|. c**
Et ipsi c[o]eperunt querere int[er] se quis esset ex eis, qui hoc fac-turus esset. **c** Facta est aute[m] et c[on]tentio int[er] eos, quis cor[um] uideret[ur] esse maior. **c**

cum eo. Et ait
illis: Desiderio desideravi
hoc **Pascha** manducare vobi-scum, antequam patiar. **Dico enim vobis: Non** manducabo illud,
donec impleatur in regno Dei. Et accepto calice, gratias egit et dixit: **Accipite hoc** et dividite inter vos. Dico enim **vobis:**
Non bibam amodo de generatione vitis, donec regnum Dei veniat. Et accepto pane, gratias egit et fregit et dedit eis dicens: Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur. Hoc facite in meam commemorationem.
Similiter et calicem,
postquam cenavit, dicens:
Hic calix novum testamentum est in sanguine meo, qui pro vobis **funditur**.
Verumtamen ecce manus tradentis me mecum est in mensa; et quidem Filius
hominis, secundum quod defi-nitum est, vadit;
verumtamen vae illi homini,
per quem **traditur!**
Et ipsi coeperunt quaerere inter se, quis esset ex eis, qui hoc fac-turus esset. Facta est autem
et contentio inter eos, quis
eorum videretur esse maior.

[25] «i» prima manu, ut videtur, super lineam; Desiderio EAv, BU.
[26] pascha EAv, BU.
[27] enim EAv, BU.
[28] novum testamentum EAv, BU (secunda manus in «noui testamenti» correxit BU).
[29] definitum EAv, BU.

Dixit autem eis: **t**
Reges gentiu[m] dominantur eor[um], et qui potestate[m] **habent**[30] benefici
uocant[ur]. **t** Vos aute[m] non sic. **t** S[ed] qui maior e[st] **u[est]r[u]m**[31], fiat sicut iunior. **t** Et qui p[rae]cessor est, sic[ut] ministrator[32]. **t** Na[m] quis maior est qui rec[um]bit an q[u]i ministrat? N[on]ne q[u]i rec[um]bit? **t** Ego aute[m] in medio u[est]r[u]m sum, sicut q[u]i ministrat. **t** Uos aute[m] estis, qui p[er]mansistis mecu[m] in te[m]ptationib[us] meis. **t** Et ego dispono uo[bis] sicut disposuit m[ih]i pat[er] meus regnu[m], ut edatis et bibatis sup[er] mensam mea[m] in regno meo, et sedeatis sup[er] tronos[33] iudicantes duodeci[m] tribus isr[ae]l. **c** **Ait aute[m] ihc**[34]: **t** **Simon**[35], ecce satanas
expetiit[36], ut **cribraret uos**[37] sic[ut] triticv[m]. **t** Ego aute[m] rogaui p[ro] te, ut n[on] deficiat fides tua. **t** Et tu aliquando c[on]u[er]sus, c[on]firma fr[atre]s tuos. **c** Q[u]i dixit ei: **s** D[omi]ne, tecu[m] paratus su[m], et in carcere[m], et in morte[m]

Dixit autem eis:
Reges gentium dominantur eorum; et, qui potestatem
habent super eos, benefici vocantur. Vos autem non
sic, sed qui maior est
in vobis, fiat sicut iunior;
et, qui praecessor est, sicut ministrator. Nam quis maior
est: qui recumbit, an qui ministrat? Nonne qui
recumbit? Ego autem in medio vestrum sum, sicut
qui ministrat. Vos autem
estis, qui permansistis mecum
in tentationibus meis; et
ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut edatis et bibatis
super mensam meam in regno meo et sedeatis super thronos iudicantes duodecim tribus Israel.
Simon, **Simon**, ecce Satanas **expetivit vos**, ut **cribraret**
sicut triticum; ego autem
rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Et tu, aliquando conversus, confirma
fratres tuos. Qui dixit ei: Domine, tecum paratus sum
et in carcerem et in mortem
ire. **Et** ille dixit: Dico tibi,

---

[30] + super eos EAv, BU.
[31] in vobis EAv, BU.
[32] minister BU.
[33] thronos EAv, BU.
[34] d[omi]n[u]s symoni EAv, BU.
[35] Symon, symon EAv, BU.
[36] expetivit vos EAv, BU.
[37] vos *om.* EAv, BU.

ire. **c At**[38] ille dixit: **t** Dico t[ib]i petre, n[on] cantabit hodie gallus, donec ter abneges nosse me. **c** Et dixit eis: **t** Quando misi uos sine saculo[39], et pera, et caltiam[en]tis[40], nu[m] (f. 42v:) quid aliquid defuit uobis? **c** At illi dixer[un]t: **s** Nichil. **c** Dixit [er]go eis: **t** S[ed] nunc qui habet saculu[m][41] tollat, similiter et pera[m]. **t** Et qui non habet **uadat et**[42] **uendat** tunicam sua[m] et emat gladiu[m]. **t** Dico **aute|m|**[43] uob[is], **q|uonia|m adhuc hoc q|uo|d scriptu|m| est de me**[44] **oportet** impleri in **me, et q|uo|d cum** iniustis[45] deputatus est. **t** Etenim ea que s[un]t de me **fine|m|**
habe[n]t. **c** At illi dixerunt: **s** D[omi]ne, ecce gladíí duo hic. **c** At ille dixit eis: **t** Satis est. **c** Et egressus ibat s[e]c[un]d[u]m c[on]suetudine[m] in monte[m] oliuaru[m]; secuti s[un]t aut[em] illu[m] et discipuli. **c** Et cu[m] p[er]uenisset ad locv[m], dix[it] illis: **t** Orate, ne intretis in te[m]ptatione[m]. **c** Et ipse auulsus est ab eis quantu[m] iactus e[st] lapidis[46] **c** Et positis genib[us], orabat dicens: **t** Pat[er], Petre, non cantabit hodie gallus, donec ter abneges nosse me. Et dixit eis: Quando misi vos sine sacculo et pera et
calceamentis, numquid
aliquid defuit vobis? At
illi dixerunt: Nihil. Dixit
ergo eis: Sed nunc, qui habet sacculum, tollat, similiter et peram; et, qui non habet,
vendat tunicam
suam et emat gladium. Dico **enim** vobis: **Hoc, quod scriptum**
est, oportet impleri in
me, illud: Cum iniustis deputatus est. Etenim ea, quae sunt de me, **adimpletionem** habent. At illi dixerunt:
Domine, ecce gladii duo hic
At ille dixit eis: Satis est. Et egressus ibat secundum consuetudinem in montem Olivarum; secuti sunt autem illum et discipuli. Et cum pervenisset ad locum, dixit
illis: Orate, ne intretis in tentationem. Et ipse
avulsus est ab eis, quantum iactus est lapidis, et, positis genibus, orabat dicens:
Pater, si vis, transfer calicem is-

[38] Et EAv, BU.
[39] sacculo EAv, BU.
[40] calciamentis EAv, BU.
[41] sacculum EAv, BU.
[42] vadat et *om.* EAv, BU.
[43] enim EAv, BU; autem AFG.
[44] de me *om.* EAv, BU.
[45] iniquis EAv, BU.
[46] Sine interpunctione.

si uis transfer calicem istu[m] a me. **t** Ueru[m]tam[en] n[on] mea uoluntas s[ed] tua fiat. **c** Apparuit aute[m] illi angel[u]s de c[a]elo c[on]fortans eu[m], et factus[47] in agonýa[48] p[ro]lixius orabat. **c** Et factus est sudor eius sicut gutt[a]e sanguinis, decurrentis in t[er]ram. **c** Et cu[m] surrexisset ab oratione et uenisset ad **disc[i]p[u]los suos**, inuenit eos[49] dormientes p[rae] tristitia. **c** Et ait ill[is]: **t** Q[u]id dormitis? **t** Surgite orate, ne intretis in te[m]ptatione[m]. **c** Adhuc eo loquente, ecce turba;
et qui uocabat[ur] iudas unus de duodecim antecedebat eos et **appropinquabat**[50] **ad**[51] **ihm**[52] ut oscularetur eu[m]. **c** Ihc aute[m] dixit **illi**[53]: **t** Iuda, osculo filiu[m] ho[min]is trad[is]? **c** Uidentes aute[m] hi[54] qui circa **eu[m]**[55] erant q[uo]d futuru[m] erat, **dixerunt ei**: **s** D[omi]ne, si p[er]cutimus i[n] gladio? **c** Et p[er]cussit unus ex illis seruum principis sac[er]dotu[m], et amputauit auricula[m] eius
dextra[m]. **c** Respondens aute[m] ihc ait: **t** Sinite, usq[ue] huc. Et cv[m] tetigisset auricula[m] eius,
tum a me; verumtamen
non mea voluntas sed tua fiat. Apparuit autem illi angelus
de caelo confortans eum. Et factus in agonia prolixius
orabat. Et factus est sudor eius sicut guttae sanguinis
decurrentis in terram. Et
cum surrexisset ab oratione et venisset ad **discipulos**,
invenit eos dormientes prae tristitia et ait illis: Quid
dormitis? Surgite; orate, ne intretis in tentationem.
Adhuc eo loquente, ecce turba; et, qui vocabatur Iudas, unus de Duodecim, antecedebat eos et **appropinquavit Iesu**, ut oscularetur eum. Iesus autem dixit **ei**: Iuda, osculo Filium hominis tradis? Videntes
autem hi, qui circa **ipsum**
erant, quod futurum erat, **dixerunt**: Domine, si
percutimus in gladio? Et percussit unus ex illis servum principis sacerdotum et amputavit auriculam eius
dextram. Respondens autem Iesus ait: Sinite usque huc! Et cum tetigisset auriculam eius, sanavit eum. Dixit autem

[47] Post «factus» secunda manus, ut videtur, super rasuram «est» addidit BU.
[48] agonia EAv; agonia + et BU.
[49] illos (super «illos» secunda manus «eos» scripsit») BU.
[50] appropinquavit EAv, BU.
[51] ad *om.* EAv, BU.
[52] Iesu V, EAv, BU.
[53] ei BU.
[54] hií EAv.
[55] ipsum EAv, BU.

sanauit cu[m]. **c** Dix[it] aut[em] (f. 43:) ihc adeos qui uenerant ad se principes sac[er]dotu[m] et magistratus te[m]pli et seniores: **t** Quasi ad latrone[m] existis cu[m] gladiis et fustib[us], cu[m] cotidie uob[is]cu[m] fuerim in templo, n[on] extendistis manus in me[56] **t** S[ed] hec est hora u[est]ra, et potestas tenebraru[m]. **c** Co[m]prehendentes **aute[m]**[57] **duxerunt eu[m]**[58] in[59] domu[m] principis sac[er]dotu[m]. **c** Petrus u[er]o **sequebatur eum**[60] a longe. **c** Accenso aute[m] **igne**[61] in medio atrio, et **circu[m]stantib[us]**[62] ill[is], **erat petrus** in medio eor[um]. **c** Que[m] c[um] uidisset ancilla queda[m] sedente[m] ad lumen, et eu[m] fuisset intuita dixit: **s** Et hic cu[m] illo erat. **c** At ille negauit eu[m] dicens: **s** Mulier n[on] noui **eum**[63] **c** Et post pusillu[m] alius uidens ev[m] dixit: **c** Et tu de illis es. **c** Petrus u[er]o ait: s O homo n[on] sum. **c** Et int[er]uallo facto quasi hor[a]e unius alius quida[m] affirmabat dicens: **s** Uere et hic cv[m] illo erat, na[m] et galileus est. **c** Et ait petrus: **s O**[64] **homo,**

Iesus ad eos, qui venerant ad se principes sacerdotum et magistratus templi et seniores: Quasi ad latronem existis cum gladiis et fustibus? Cum cotidie vobiscum fuerim in templo, non extendistis manus in me; sed haec est hora vestra et potestas tenebrarum. Comprehendentes **autem eum, duxerunt et introduxerunt** in domum principis sacerdotum. Petrus vero **sequebatur** a longe. Accenso autem **igni** in medio atrio et **circumsedentibus** illis, **sedebat Petrus** in medio eorum. Quem cum vidisset ancilla quaedam sedentem ad lumen et eum fuisset intuita, dixit: Et hic cum illo erat! At ille negavit eum dicens: Mulier, non novi **illum**! Et post pusillum alius videns eum dixit: Et tu de illis es! Petrus vero ait: O homo, non sum! Et intervallo facto quasi horae unius, alius quidam affirmabat dicens: Vere et hic cum illo erat, nam et Galilaeus est! Et ait Petrus: **Homo,** nescio quid dicis! Et **continuo**

[56] in me manus BU.
[57] + eum EAv, BU.
[58] eum *om.* EAv, BU.
[59] ad EAv, BU.
[60] eum *om.* EAv, BU.
[61] igni EAv.
[62] circumsedentibus EAv, BU.
[63] illum EAv, BU.
[64] O *om.* EAv, BU.

nescio quid dicis. Et **continuo**[65] **gallus cantauit**[66]

c Et c[on]uersus **ihc**[67] respexit petrum. **c** Et recordatus est petrus u[er]bi d[omi]ni sicut **dixerat q[u]ia priusquam** gallus **cantet** ter me negab[is], et egressus foras[68] fleuit amare. **c** Et uiri qui tenebant **eum**[69] illudebant ei **dicentes**[70], et uelauerunt eu[m] et **p[er]cutiebant**[71] **eu[m]**[72], **et** int[er]rogabant[73] ev[m] dicentes: **s** P[ro]phetiza: **s** Quis est qui te p[er]cussit? **c** Et alia multa blasphemantes dicebant in eum[74] **c** Et ut factus est dies c[on]uenerunt seniores plebis et principes sacerdotu[m], et scrib[a]e et duxeru[n]t **eum**[75] in conciliu[m] suu[m] dicentes: **s** Si tu es xpc dic nob[is] et[76] **c** ait ill[is]: **t** Si uob[is] dixero, n[on] **creditis**[77] **michi**. **t** Si aute[m][78] in[ter]rogauero, n[on] respondebitis **m[ih]i, neq[ue] dimittetis**. **t** Ex hoc aute[m] erit filius homi-

adhuc illo loquente cantavit gallus.
Et conversus **Dominus** respexit Petrum; et recordatus est Petrus verbi Domini, sicut **dixit ei**: **Priusquam** gallus **cantet hodie**, ter me negabis. Et egressus foras flevit amare. Et viri, qui tenebant **illum**, illudebant ei **caedentes**; et velaverunt eum et

interrogabant eum dicentes: Prophetiza: Quis est, qui te percussit? Et alia multa blasphemantes dicebant in eum. Et ut factus est dies, convenerunt seniores plebis et principes sacerdotum et scribae et duxerunt **illum** in concilium suum dicentes: Si tu es Christus, dic nobis. Et ait illis: Si vobis dixero, non **credetis**; si autem interrogavero, non respondebitis **mihi**.

Ex hoc autem erit Filius

---

[65] + adhuc illo loquente EAv («illo» prima manu, ut videtur, super lineam EAv), BU.
[66] cantavit gallus EAv; gallus cantavit ZPF, BU.
[67] Dominus EAv, BU.
[68] + Petrus EAv, BU.
[69] illum EAv, BU.
[70] caedentes EAv, BU.
[71] + faciem eius EAv, BU.
[72] eum *om.* EAv, BU.
[73] interrogauer[un]t EAv.
[74] Sine interpunctione.
[75] illum EAv, BU; eum AMFGp.
[76] «et» super rasuram (prima manu, ut videtur).
[77] credetis EAv.
[78] + et EAv, BU.

nis sedens a dextris uirtutis (f. 43v:) d[e]i. **c** Dixerunt aute[m] om[ne]s: **s** Tu [er]go es filius d[e]i? **c** **Ait ill[is]**[79] **t** Uos dicitis quia ego sum. **c** At[80] illi dixerunt: **s** Q[u]id adhuc desideramus testimoniu[m]? **s** Ipsi enim audiuim[us] **ex**[81] ore eius. **c** Et surgens om[n]is multitude[82] eor[um] **duxerunt**[83] ad pilatu[m][84] **c** C[o]eperunt **[er]go**[85] accusare **eu[m]**[86] **in multis**[87], dicentes: **s** Hunc inuenim[us] subu[er]tente[m] gente[m] n[ost]ram, et p[ro]hibente[m] **censu[m]**[88] **dari**[89] cesari, et dicente[m] se xpm rege[m] esse. **c** Pilatus[90] aute[m] int[er]rogauit eum dicens: **t** Tu es rex iudeor[um]? **c** At ille respondens ait: **t** Tu dicis. **c** Ait aut[em] pilatus[91] ad principes sac[er]dotu[m] et turbas: **s** Nichil inuenio caus[a]e i[n] hoc homine. **c** At[92] illi inualescebant dicentes: **c**[93] **Co[m]mouit** pop[u]lum docens

hominis sedens a dextris virtutis Dei. Dixerunt autem omnes: Tu ergo es Filius Dei? **Qui ait ad illos**: Vos dicitis quia ego sum. At illi dixerunt: Quid adhuc desideramus testimonium? Ipsi enim audivimus **de** ore eius! Et surgens omnis multitudo eorum **duxerunt illum** ad Pilatum. Coeperunt **autem** accusare **illum** dicentes: Hunc invenimus subvertentem gentem nostram et prohibentem **tributa** **dare** Caesari et dicentem se Christum regem esse. Pilatus autem interrogavit eum dicens: Tu es rex Iudaeorum? At ille respondens ait: Tu dicis. Ait autem Pilatus ad principes sacerdotum et turbas: Nihil invenio causae in hoc homine. At illi invalescebant dicentes: **Commovet** popu-

[79] «Ait ill[is]» secunda manus, ut videtur, in margine dextero scripsit seu addidit. Post «Ait ill[is]» interpunctio deest; Qui ait (illis *om.*) EAv, BU,

[80] Et EAv.

[81] de EAv, BU.

[82] Sic!; multitudo EAv, BU.

[83] + illum EAv, BU.

[84] pylatum EAv.

[85] autem EAv, BU.

[86] illum EAv, BU.

[87] in multis *om.* EAv, BU.

[88] tributa EAv, BU.

[89] dare BU.

[90] Pylatus EAv.

[91] pylatus EAv.

[92] Et EAv.

[93] Sic!

p[er] uniu[er]sam iudea[m], **incipiens**[94] a galilea usq[ue] huc. **c** Pilatus[95] autem[96] **audiens**[97] **galilea[m], int[er]rogauit eu[m]**[98] si homo galileus esset. **c** Et ut cognouit q[uo]d de herodis potestate esset remisit eu[m] ad herode[m], **que**[99] et ipse **iherosolimis**[100] erat illis diebus. **c** Herodes aut[em] uiso ihu, gauisus est ualde. **c** Erat **enim**[101] **ex multo te[m]pore cupiens**[102] uidere eu[m], eo q[uo]d **audiret multa** de illo, et sperabat signu[m] aliq[uo]d uidere ab **illo**[103] fieri. **c** Int[er]rogauit[104] autem illu[m] multis sermonib[us]. **c** At[105] **ille**[106] **nichil**[107] respondebat. **c** Stabant etiam[108] principes sac[er]dotu[m] et scrib[a]e constant[er] accusantes eu[m]. **c** Spreuit aute[m] illu[m] herodes cu[m] exercitu suo, et illusit indutu[m] **alba ueste**[109], et remisit

lum docens
per universam Iudaeam **et incipiens** a Galilaea usque huc! Pilatus autem **audiens interrogavit**
si homo Galilaeus esset; et ut cognovit quod de Herodis potestate esset, remisit eum ad Herodem, **qui** et ipse **Hierosolymis** erat illis diebus. Herodes autem, viso Iesu, gavisus est valde; erat **enim cupiens ex multo tempore** videre eum, eo quod **audiret**
de illo et sperabat
signum aliquod videre ab
eo fieri. Interrogabat
autem illum multis
sermonibus; at **ipse**
nihil illi respondebat. Stabant
etiam principes sacerdotum
et scribae constanter
accusantes eum. Sprevit
autem illum Herodes cum exerci-

[94] et incipiens EAv, BU.
[95] Pylatus EAv.
[96] + ut BU.
[97] audiuit BU.
[98] eum *om.* BU.
[99] Sic! qui EAv, BU.
[100] hierosolimis BU.
[101] + cupiens EAv; autem + cupiens BU.
[102] cupiens *om.* EAv, BU.
[103] eo EAv, BU.
[104] Interrogabat EAv, BU.
[105] Et BU.
[106] ipse EAv, BU.
[107] + illi EAv, BU.
[108] aut[em] BU.
[109] veste alba EAv, BU.

ad pilatum[110] **c Et facti s|un|t amici** herodes et pilatus[111]
in **illa**[112] die[113]; na[m] antea inimici erant ad inuicem. **c** Pilatus[114] aute[m] co[n]uocatis principib[us] sac[er]dotu[m] et magistratib[us] et plebe dixit ad illos: **s** Obtulistis m[ih]i hu[n]c homine[m] quasi au[er]tente[m] pop[u]l[u]m, (f. 44:) et ecce ego cora[m] **uob|is| eu|m|**[115] int[er]rogans, nulla[m] cavsa[m] **inuenio**[116] in homine isto, ex his in quib[us] **accusatis eu|m|**[117], sed neq[ue] herodes. **s Na|m| remisi uos ad illu|m|**, et ecce nichil dignu[m] morte actum est ei. **s** Em[en]datu[m] [er]go illu[m] dimitta[m]. **c Necesse aute|m| habebat dimittere**[118] **p|er| die|m| festu|m| unu|m|. c** Exclamauit **aute|m| simul** uniu[er]sa turba dicens: **s** Tolle hunc, et dimitte nob[is] **barrabaN**[119] **c** Qui erat p[ro]pt[er] seditione[m] quanda[m] facta[m] in ciuitate et homicidiu[m] missus in carcere[m]. **c** Iteru[m] aute[m] pilatus[120] locutus est ad illos, uolens dimittere ihm. **c** At illi

tu suo et illusit indutum **veste alba** et remisit ad
Pilatum. **Facti sunt autem amici inter se** Herodes et Pilatus
in **ipsa** die; nam antea
inimici erant ad invicem.
Pilatus autem, convocatis principibus sacerdotum et magistratibus et plebe, dixit ad illos: Obtulistis mihi hunc hominem quasi avertentem populum, et ecce ego
coram **vobis**
interrogans nullam causam **inveni** in homine isto ex his,
in quibus **eum accusatis**,
sed neque Herodes; **remisit enim illum ad nos**. Et ecce
nihil dignum morte actum est
ei. Emendatum ergo
illum dimittam.

Exclamavit **autem**
universa turba dicens: Tolle
hunc et dimitte nobis
Barabbam! qui erat
propter seditionem
quandam factam in civitate et
homicidium missus in
carcerem. Iterum autem

[110] pylatu[m] EAv.
[111] pylatus EAv.
[112] ipsa EAv.
[113] in illa die *om.* («i[n] illa die» secunda manus in margine addidit) BU.
[114] Pylatus EAv.
[115] eum *om.* EAv, BU.
[116] inveni BU; inuenio MPG, EAv.
[117] eum accusatis EAv, BU.
[118] + eis EAv, BU.
[119] baraban BU.
[120] pylatus EAv.

subclamabant[121] dicentes: **s** Crucifige, **s** crucifige illu[m][122] **c** Ille aute[m] tertio dixit ad illos: **s** Q[u]id enim mali **fecit**[123]? **s** Nulla[m] causa[m] mortis inuenio in eo. **s** Corripia[m] [er]go illu[m], et dimitta[m]. **c**

At illi instabant uocibus magnis postulantes, ut crucifigeretur. **c** Et inualescebant uoces eor[um]. **c** Et pilatus[124] adiudicauit fieri petitionem eor[um]. **c** Dimisit aute[m] **illis eu[m]** qui p[ro]pter **homicidiu[m] et seditione[m]** missus fuerat in carcere[m] que[m] petebant; ihm uero tradidit uoluntati eor[um]. **c** Et cu[m] **ducerent** eum ap[pre]henderunt sýmone[m][125] quenda[m] **cyreneum**[126] ueniente[m] de uilla, et imposuerunt illi crucem portare post ihm. **c** Sequebatur aute[m] illu[m][127] **turba** pop[u]li et mulieru[m], que plangeba[n]t et **lacrimabantur**[128] eu[m]. **c** C[on]uersus aut[em] ad illas ihc dixit: **t** Fili[a]e **ih|e|r|usa|l|e|m**[129], nolite flere sup[er] me s[ed] sup[er] uos ipsas flete, et sup[er] filios u[est]ros. **t** Q[uonia]m ecce ue-

Pilatus locutus est ad illos volens dimittere Iesum, at illi **succlamabant** dicentes: Crucifige, crucifige illum!

Ille autem tertio dixit ad illos: Quid enim mali **fecit iste**? Nullam causam mortis invenio in eo; corripiam ergo illum et dimittam.

At illi instabant vocibus magnis postulantes, ut crucifigeretur, et invalescebant voces eorum.

Et Pilatus adiudicavit fieri petitionem eorum: dimisit autem **eum**, qui propter **seditionem et homicidium** missus fuerat in carcerem, quem petebant; Iesum vero tradidit voluntati eorum. Et cum **abducerent** eum, apprehenderunt Simonem quendam **Cyrenensem** venientem de villa et imposuerunt illi crucem portare post Iesum. Sequebatur autem illum **multa turba** populi et mulierum, quae plangebant et **lamentabant** eum.

Conversus autem ad illas Iesus dixit: Filiae **Ierusalem**, nolite flere super me, sed super vos

---

[121] succlamabant EAv.
[122] Super «illum» secunda manus «eum» scripsit BU.
[123] + iste EAv, BU.
[124] pylatus EAv.
[125] Simonem V
[126] Cyrenensem EAv, BU.
[127] + multa EAv, BU.
[128] lamentabant[ur] EAv, BU.
[129] Hierusalem BU.

nient dies[130], in quib[us] dicent: Beat[a]e steriles et uentres qui non genuerunt, et ubera que n[on] lactauer[un]t. **t** T[un]c **incipietis**[131] dicere montib[us] cadite sup[er] nos et collibus (f. 44v:) operite nos. **t** Quia si in uiridi[132] ligno hec fatiunt, in arido quid **fatient**[133]? **c** Ducebantur aute[m] et alíi duo nequam cu[m] eo ut **crucifigerentur**[134] **c** Et postq[u]a[m] uenerunt in locu[m] qui uocatur caluari[a]e, ibi crucifixerunt eum, et latrones unu[m] a dextris et alterv[m] a sinistris. **c** Ihc au[tem] dicebat: t Pater, dimitte ill[is], n[on] enim sciunt quid fatiunt. **c** Diuidentes uero uestim[en]ta eius miser[un]t sortes. **c** Et stabat pop[u]l[u]s expectans, et deridebant illu[m] **pri|n|cipes cum eis** dicentes: **s** Alios saluos fecit **seipsu|m|**[135] saluu[m] faciat, si hic est xpc d[e]i electus. **c** Illudebant au[tem] ei et milites, accedentes **et acetu|m| illi deferentes**[136] **dicentes**[137]: **s** Si tu es rex iudeor[um] saluu[m] te fac. **c** Erat aute[m] et **sup|er|scriptio scripta sup|er| illu|m|, literis**[138]

ipsas flete et super filios
vestros, quoniam ecce
venient dies, in quibus
dicent: Beatae steriles et
ventres, qui non genuerunt, et
ubera, quae non lactaverunt!
Tunc **incipient** dicere
montibus: Cadite super nos! et
collibus: Operite nos!
quia si in viridi ligno haec faciunt, in arido quid **fiet**? Ducebantur autem et alii duo nequam cum eo, ut **interficerentur**. Et
postquam venerunt in locum,
qui vocatur Calvariae, ibi crucifixerunt eum et latrones, unum a dextris et alterum a sinistris. Iesus autem dicebat: Pater, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt. Dividentes vero vestimenta eius miserunt sortes. Et stabat populus exspectans. Et deridebant illum **et principes** dicentes:
Alios salvos fecit; **se**
salvum faciat, si hic est Christus Dei electus! Illudebant
autem ei et milites
accedentes, **acetum offerentes illi et dicentes**: Si tu es rex Iu-

[130] dies uenient EAv.
[131] incipient EAv, BU.
[132] uiride (secunda manus, ut videtur, in «uiridi» correxit) BU.
[133] fiet EAv, BU.
[134] interficerentur EAv, BU.
[135] Certo: se ipsu[m]; se EAv, BU.
[136] offerentes illi EAv; offerebant illi BU.
[137] Ante «dicentes» EAv «et» addidit.
[138] litteris EAv, BU.

grecis et latinis et hebraycis[139]: **c** Hic est rex iudeor[um]. **c** Unus aute[m] **ex**[140] his q[u]i pendebant latronib[us] blasphemabat eu[m] dicens: **s Si** tu es xpc, saluu[m] fac temetipsu[m] et nos. **c** Respondens au[tem] alter increpabat illu[m] dicens: **s** Neq[ue] tu times d[eu]m q[u]od in eade[m] da[m]natione es. Et nos quide[m] iuste, na[m] digna factis recipimus, hic uero nichil mali gessit. **c** Et dicebat **ad ihm: s D[omi]ne** mem[en]to mei, **du[m]**[141] ueneris in regnu[m] tuu[m]. **c** Et dixit **illi ihc**: **t** Am[en] dico t[ib]i: Hodie mec[um] eris in paradiso[142] **c Erat aute[m]** fere hora sexta. **c** Et tenebr[a]e fact[a]e sunt in uniu[er]sa[143] t[er]ra[144], usq[ue] **ad**[145] hora[m] nonam, et obscuratus est sol, et uelu[m] te[m]pli scissu[m] e[st] mediu[m]. **c** Et clamans uoce magna ihc[146] ait: **t** Pater, in manus tuas co[m]mendo sp[iritu]m mev[m]. **c** Et hec dicens, **t** expirauit[147] **c** Uidens aute[m] centurio q[uo]d factum fuerat, glorificauit[148] d[eu]m dicens: **s** Uere, hic homo iustus

[139] hebraicis EAv, BU.
[140] de EAv, BU.
[141] cum EAv, BU.
[142] paradyso EAv.
[143] uniuersa[m] BU.
[144] terra[m] BU.
[145] in EAv, BU.
[146] ihs uoce magna BU.
[147] exspirauit BU.
[148] glorificabat BU.

daeorum, salvum te fac!
Erat autem et **superscriptio super illum**:

Hic est rex Iudaeorum. Unus autem **de** his, qui pendebant, latronibus blasphemabat eum dicens: **Nonne** tu es Christus? Salvum fac temetipsum et nos! Respondens autem alter increpabat illum dicens:
Neque tu times Deum, quod
in eadem damnatione es? Et
nos quidem iuste, nam digna factis recipimus! Hic vero nihil mali gessit. Et dicebat: **Iesu**, memento mei,
cum veneris in regnum
tuum. Et dixit **illi**:
Amen dico tibi: Hodie
mecum eris in paradiso.
Et erat iam fere hora sexta,
et tenebrae factae sunt in universa terra usque
in horam nonam, et
obscuratus est sol, et velum templi scissum est
medium. Et clamans voce
magna Iesus ait: Pater, in
manus tuas commendo
spiritum meum; et haec

erat. c Et om[n]is (f. 45:) turba eor[um] qui simul **aduenerant**[149] ad spectaculu[m] istud, et uidebant que fiebant p[er]cutientes pectora sua reu[er]tebantur. c Stabant aute[m] **et**[150] **om|ne|s** noti eius a longe, et mulieres que secut[a]e erant eu[m] a galilea hec uidentes.

dicens exspiravit. Videns autem centurio, quod factum fuerat, glorificavit Deum dicens: Vere hic homo iustus erat! Et omnis turba eorum, qui simul **aderant** ad spectaculum istud et videbant, quae fiebant, percutientes pectora sua revertebantur. Stabant autem **omnes** noti eius a longe et mulieres, quae secutae erant eum a Galilaea, haec videntes.

PASJA WEDŁUG ŚW ŁUKASZA ZAWARTA W PŁOCKIM KODEKSIE RĘKOPIŚMIENNYM *PERICOPAE EVANGELICAE*

Streszczenie

Artykuł analizuje wszystkie warianty paleograficzne, jakie znajdują się w tekście Pasji według św. Łukasza zamieszczonym w kodeksie rękopiśmiennym z XII wieku i noszącym nazwę *Pericopae Evangelicae*, a przechowywanym w Bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego w Płocku.

Przypuszcza się, że kodeks ten dotarł do Płocka, gdy diecezją rządził biskup Aleksander z Malonne (1129-1156) lub biskup Werner (1156-1170). Sądzi się także, iż rękopis ten przyszedł do Płocka z Krainy Mozy, względnie, że został skopiowany już w Płocku.

Rękopis nie ma jakiejś ujednoliconej sygnatury. W rzeczy bowiem samej, na jego pierwszym pergaminowym foliale, który został dodany później, znajdujemy sygnaturę *Syg 1*, a na odwrotnej stronie deski, która stanowi oprawę kodeksu, widzimy sygnaturę *MDPŁ MS 140*. Na czwartym natomiast foliale (*verso*; foliał ten został dodany później) napisano ołówkiem: *Bibl. Sem.*

[149] aderant EAv, BU.
[150] et *om.* EAv.

Płock. SYGN. 2. W końcu, A. Vetulani opatrzył go sygnaturą *MS 45.*

Kodeks nie ma żadnego tytułu, a jedynie w późniejszym okresie nadano mu nazwę: *Pericopae Evangelicae* i taki tytuł pojawia się zarówno w katalogach i wykazach średniowiecznych, jak i współczesnych. Kodeks ma następujące wymiary: 26,5×16 cm i został napisany minuskułą karolińską.

W artykule niniejszym dajemy tekst Pasji według św. Łukasza (22, 1 23, 49), porównując go z tekstem Wulgaty. Aby to uczynić, zastosowaliśmy następujące zasady: by przedstawić wszystkie warianty Pasji, które znajdują się w kodeksie, podaliśmy w prawej kolumnie łaciński tekst Wulgaty, a w kolumnie natomiast lewej umieściliśmy tekst, który znajduje się w badanym przez nas kodeksie. Każda różna lekcja czy wariant, zachodzący pomiędzy dwoma tekstami, zaznaczyliśmy w obu kolumnach tłustym drukiem. W przypisach ponadto zamieściliśmy wyjaśnienia i uwagi dotyczące zarówno poprawek poczynionych przez samego kopistę lub przez późniejszego korektora, jak i to wszystko, co uznaliśmy za odpowiednie, aby lepiej zbadać i zrozumieć tekst rękopisu.